

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

61. De quodam locationis contractu in praxi frequentissimo. Ex part. 1.
tract. 8. res. 89.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

intra propriam illius naturam & rationem contractus est iustus, apertiorque habens honestatem, & iustitiam, quam census redimibilis; Condicio enim, qua illi apponitur, ut sit perpetuus, neque efficit, quin ius illud, quod in huiusmodi contractibus emitur, sit vera merces, & res venalis; neque obligatio, quam sibi quis imponit, efficitur iniqua, vel prohibita, eo quod sit perpetuus; cum nil magis in usu, quam Ecclesias, & Respublicas accepto iusto pretio, aliquas perpetuas obligationes sibi imponere. Secundò, licet emere fundum, domum, & quancumque aliam rem in perpetuum: ergo & huiusmodi census, & ius; cum sit illud commemorandum inter res, & bona immobilia. Tertio, licet instituire censum referatium perpetuum traditis propriis bonis, referaturque sibi aliqua perpetua pensio. illis imposita, recipienda in pecunia, vel fructibus; sed census perpetuus, etiam instituat oblatio pretio super bona alterius; eadem omnino ratione se habet, & simile omnino ius est: ergo licet illum ita instituire. Confirmaturque communi omnium rationum usu; & potissime ex *Conquestus. de Religiof. d. n. vbi* census huiusmodi aperte approbatur. Et tandem si huiusmodi census perpetuus non esset contractus iustus, profecto essent dammandi innumeri prelati, Beneficiati, Religiosi, & alij Ecclesiarum Ministri, quorum innumeri doctrina, & sanctitate excelluerunt, quod vixerint ex iniuste acquisitis; cum in variis Ecclesiis, & Monasteriis, redditus ex quibus prelati, & Clerici, ac Religiosi sustentantur, sint census perpetui; quidam a fidelibus bonis suis impositi, alij & non pauci ex aliis bonis Ecclesiarum, & Monasteriorum pretio iusto comparati. Quod certe prohibuit, ac correxissent Sancti Pontifices Romani, & Concilia generalia si huiusmodi census iniqui essent, & illiciti. Vnde sequitur, & clare apparet, nec Pium V. talem censum prohibuisse; quomodo enim præsumendum est, Pontificem voluisse damnare contractum communi calculo Doctorum approbatum ut iustum, & licitum? Non est igitur credibile, Pium V. tam generaliter verbis, & tam obiter census tam receptos in Republica Christiana tollere voluisse, præsertim cum in illis censent præsumptiones usurarum, ad quas extirpandas Sanctus Pontifex dictam Bullam edidit.

4. Restat modò respondere ad argumentum superius positum in fauorem primæ sententiæ; & idem respondeo primò, in illis verbis Bullæ Pij V. non esse inclusum censum perpetuum irredimibile, sed tantum redimibilem ut docet Baunus in *Theol. mor. tom. 3. lib. 1. tract. 9. q. 10* quia vbi cessat ratio legis, cessat & ipsa: at Bullæ faciendæ causa cessat in censu perpetuo; idem enim visum est Pontifici, prædictas circumstantias census apponere, quos redimibiles nominant, ut vsuris occurreret, earumque occasiones ac causas præcinderet, quas sibi multi ex emptione censuum redimibilium minori pretio, quam redimebantur, captandas credebant; cum id sibi licitum esse ob gratiam factam rem suam redempturis putarent; cessat hæc verò ratio; ergo, &c. Et idem Sotus de *inst. lib. 6. q. 5. a. 1. conclus. 2.* Magister Serra, tom. 2. in 2. 2. *D. Thoma. q. 77. a. 2. dub. 4.* & alij dicunt, in censibus perpetuis minorem esse usuræ suspicionem, quam in temporalibus; quia in illis pretium nunquam est emptori reddendum: Ergo non est mirum, si Pontifex solum in sua Bulla inclusit census redimibiles, & non irredimibiles. Respondeo secundò, quod dato in verbis Bullæ inclusos fuisse etiam census irredimibiles; dicendum est, non fuisse inclusos omnes, sed eos, qui non emantur male, pluris, quam redimibiles; hi enim sunt iniqui. Qui verò iusto pretio emuntur, cum per totum Orbem Christianum sint receptissimi; non est credibile, Pontificem illos abstulisse, sed solum in illa clausula loqui de censu redimibili; & generatim voluisse statuere, quod redimibilis debeat sic posse redimi; non autem quod etiam irredimibilis sic possit redimi.

5. Negandum est igitur aduersariis id quod supponunt in argumento, nempe Pontificem in Bulla loquutum fuisse vniuersaliter de omnibus censibus, nam solum loquutus est de censibus, de quibus loquuti fuerant Martinus V. & Sixtus III. ut apparet ex Proemio Bullæ Piana; secundum quod intelligenda sunt postea ea, quæ in dispositione Bullæ apponuntur: nam Proemium declarat decisionem ex *l. fin. ff. de her. in fin. leg. Cum pater. §. Dulcissimis ff. de Legat. 2.* Molina de *Prinogeniis Hispania. lib. 1. c. 5. n. 7* Ioannes de la Cruz de *statu Relig. lib. 2. c. 2. dub. 3. concl. 1* quod probat ex *o. Marcion. r. q. 1. & cap. Sedulo. d. 38. & cap. Intelligentia. & cap. In his, de verb. signific. & in l. fin. ff. de hereditibus instituit. & ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & alij; Ergo dicendum est ex superius dictis, censum irredimibilem emptum iusto pretio non esse inclusum in Bulla Pij V. sicut antea non fuerat inclusum in Bullis Martini, & Sixti; tanquam censum iustissimum absque vlla vltura præsumptione; & idem est approbatum ab omnibus Doctoribus, & à tota Republica Christiana. Et ita ego sentio, saluo, &c.*

RESOL. LXI.

De quodam locationi, contractu in praxi frequentissimo.
Ex part. 1. tract. 8. Resol. 89.

§. 1. **A** Romatarius quidam locauit omnia vasa, & medicamenta suæ tabernæ ad decem annos; illaque conductori tradidit certo pretio æstimata, cum expreso pacto; ut teneatur conductor singulis annis soluere decem pro centenario pretij æstimati, & in fine conductionis restituere vasa, & medicamenta eodẽ pretio æstimanda; quaritur, an talis contractus sit licitus?

2. Hic casus ponitur iisdem verbis à nostro Patre Megala in *conf. d. 5.* & illicitum esse, & usurarium ostendit: nam conductor contra iustitiam, & naturam contractus, etiam ad casus fortuitos obligatur, grauaturque ad subeunda omnia pericula rei locatæ: quod in contractibus iustitiæ non est admittendum, nisi ad rationem huius periculi pensio minuatur; cum in eis æqualitas inter contrahentes seruanda sit.

3. His tamen non obstantibus, talem contractum licitum esse ostendit Caualeanus p. 2. *decis. 13. n. 66.* & ita fuisse decisum Papiæ, & Mediolani, anno 1582. de locatione facta per quendam Speciarium, de tota sua apotheca cum vasis, domo, & medicinis; & aliis rebus quæ in dicta speciaria asseruabantur alteri Speciario cum æstimatione rerum, & pacto, quod finita locatiõne deberet præstare apothecam cum dictis rebus æstimatis, & inuentariatis restituere. Et ratio est; quia in dicta locatiõne, (vnde patet responsio ad argumentum Megala,) licet periculum rerum apothecæ sit conductori ex vi æstimationis, & numerationis ipsarum factarum, & sic in hoc transcendat dictus contractus terminos locationis, cui proprium est, pertinere periculum rei locatæ ad ipsum locatorem; nihilominus manet locatiõ, quia sic actum est inter contrahentes, quemadmodum dominus habet dominium super deposito facto de pecunia non consignata in sacculo, sed numerata. Quia, licet ob initium talis pecuniæ transferat in depositarium, vigore dictæ numerationis, ut patet in *l. Lucius & in leg. dies sponsaliorum. §. qui pecuniæ. ff. de post. & l. quod si ab initio. ff. de reb. cred. nihilominus manet depositum. Vnde; cum in dicto contractu maneat locatiõ, de cuius natura est, ut soluat aliquid pro locatiõne, meritò ibi cessat omnis usura, quæ solummodo committitur in contractu mutui realis, vel virtualis. Et idem hanc sententiam, præter Caualeanum citatum, tenet Ioannes Valer. in *differ. oriensque fori. v. Usura. differ. 3. n. 9.**